

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2017-04-03
Stockholm

Mål nr
M 11499-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-12-07 i mål nr M 2972-16, se bilaga A

KLAGANDE

Domstens båtklubb, 843002-0928

MOTPART

Miljönämnden i Helsingborgs stad
251 89 Helsingborg

SAKEN

Föreläggande enligt miljöbalken rörande fastigheten X i Helsingborgs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av punkterna B och C i mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen punkterna två och tre i Miljönämndens i Helsingborgs stad beslut den 16 april 2015, dnr 2011-2725.

Dok.Id 1331646

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Domstens båtklubb (båtklubben) har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra den överklagade domen vad avser domslutets punkt B och C och upphäva punkterna 2 och 3 i miljönämndens föreläggande. Båtklubben har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra föreläggandets fullgörandetidpunkt till ett år efter det att föreläggandet har vunnit laga kraft.

Miljönämnden i Helsingborgs stad (nämnden) har yrkat att överklagandet ska avslås. Frågan om föreläggandets fullgörandetidpunkt har lämnats till Mark- och miljööverdomstolen att avgöra.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Båtklubben har i huvudsak anfört följande skäl:

Genom mark- och miljödomstolens domslut är båtklubben förelagd att säkerställa att inga båtar målade med biocidfärg tvättas direkt på uppställningsplatsen eller i borsttvätt. Vad begreppet ”säkerställa” innebär är oklart. Krävs det att företrädare för båtklubben på plats ser till att ingen båtägare bryter mot föreläggandet eller kan båtklubben anses ha efterkommit föreläggandet genom att båtklubben i upplåtelseavtalen anger ett villkor om att ingen direkttvättning får ske på uppställningsplatsen? Även innebörden av ”tvättas direkt” är oklart. Förmodligen fordras någon form av rening eller omhändertagande av tvättvattnet. Som föreläggandet är utformat gäller det all tvätt av biocidmålade båtar som exempelvis tvätt av däck och fribord.

I det fall båtklubben inte vinner någon framgång med sitt förstahandsyrkande är båtklubben beredd att vidta åtgärder för att begränsa att utsläpp av miljöstörande ämnen hamnar i hamnbassängen. Det finns dock inga givna lösningar för utsläppsproblematiken och utvecklingen på området sker i rask takt. Det kan bli aktuellt att välja en lösning som kräver en betydande investering och båtklubben bör

därför inte tvingas att av tidsskäl tvingas att välja en lösning vid närmare utredning inte visar sig vara den tekniskt och ekonomiskt bästa lösningen.

Nämnden har i huvudsak anfört följande skäl:

Med att båtklubben ska säkerställa att inga båtar målade med biocidfärg tvättas direkt på uppställningsplatsen eller i borsttvätt avses att båtklubben ska vidta de åtgärder som behövs för att se till att tvätt inte sker på det beskrivna sättet. Det är ett krav på konkret handlande. Innebörden av detta krav är preciserat genom den effekt som ska uppnås, det vill säga att hindra att verksamheten ger upphov till skada för miljön genom spridning av ämnen som frigörs vid båtbottnunderhåll. Effekten finns beskriven på flera ställen i beslutet och det torde därför stå klart för båtklubben vad som förväntas av dem.

Vad gäller tvätten av båtarna är syftet att hindra förorenat tvättvatten, inklusive skalrester, från biocidmålade båtskrov att nå Öresund utan föregående rening. Att föreläggandet innefattar all tvätt av båtar målade med biocidfärg innebär att även tvätt av däck och fribord inkluderas, så länge som tvättvattnet är förorenat med biocidfärg.

Det är inte lämpligt att ange ytterligare detaljer i föreläggandet. Det är upp till verksamhetsutövaren att ta ställning till hur föreläggandets syfte ska uppnås. Det är verksamhetsutövaren som känner sin verksamhet och vet vilka åtgärder som krävs.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Nämnden har vitesförelagt båtklubben att säkerställa att inga båtar målade med biocidfärg tvättas direkt på uppställningsplatsen eller i borsttvätt. Båtklubben har invänt att föreläggandet är oklart bl.a. avseende på vad som menas med att ”säkerställa”.

Av Högsta förvaltningsdomstolens avgörande RÅ 1994 ref. 29 framgår bl.a. följande:

”Ett vitesföreläggande måste utformas så, att adressaten får helt klart för sig vad som fordras av honom för att han skall undgå att erlagga det fastställda vitesbeloppet. För att ett försuttet vite skall kunna utdömas är det också nödvändigt, att det utsatta vitet knutits till en klart definierad prestation eller underlåtenhet [...]. Denna information måste förmedlas genom själva föreläggandet. I och för sig finns det ett visst utrymme att tolka föreläggandet mot bakgrund av vad som tidigare förekommit rörande den aktuella verksamheten. Detta utrymme är dock begränsat med hänsyn till att föreläggandets innebörd måste vara klar.”

Mark- och miljööverdomstolen gör i det nu aktuella målet följande bedömning.

Med ”säkerställa” kan inte klart och tydligt anses framgå vilka åtgärder som miljönämnden förväntar sig att båtklubben ska vidta för att föreläggandet ska anses vara uppfyllt. Visserligen finns i beslutet ett avsnitt med rubriken ”Information”. Detta avsnitt innehåller en beskrivning hur en spolplatta bör utformas och varför det är olämpligt med borsttvätt av biocidmålade båtar i hamnbassängen i dess nuvarande utformning. Avsnittet utgör dock varken beslutstext eller beslutsskäl och kan heller inte i tillräcklig omfattning anses vara till hjälp vid tolkningen av föreläggandet.

Det är därmed oklart vilka åtgärder som ska vidtas för att föreläggandet ska anses vara uppfyllt. Miljönämndens föreläggande uppfyller alltså inte de krav på klarhet och tydlighet som följer av praxis. Båtklubbens överklagande ska därför bifallas.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Hans Nyman och Johan Svensson, referent, samt tekniska rådet Dag Ygland.

Föredragande har varit Johan Erlandsson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-12-07
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2972-16

KLAGANDE

Helsingborgs stad, Miljönämnden
251 89 Helsingborg

MOTPART

Domstens båtklubb

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2016-06-21 i ärende nr 505-13626-15, se bilaga 1

SAKEN

Beslut enligt miljöbalken rörande fastigheten X, Helsingborgs kommun.

DOMSLUT

A. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet i fråga om punkt 1 i miljönämndens föreläggande.

B. Domstolen bifaller överklagandet i fråga om punkt 2 i föreläggandet och bifaller delvis överklagandet i fråga om punkt 3 i föreläggandet.

C. Miljönämndens föreläggande får följande lydelse.

Domstens båtklubb (843002-0928) föreläggs att senast fyra månader efter det att beslutet vunnit laga kraft ha vidtagit följande åtgärder inom hamnområdet på fastigheten X i Helsingborgs kommun:

2. Säkerställa att inga båtar målade med biocidfärg tvättas direkt på uppställningsplatsen eller i borsttvätt.

3. Redovisa hur punkt 2 säkerställs samt fastställa, dokumentera och redovisa rutiner för båtbottenunderhåll inom hamnområdet.

Miljönämnden förenar punkt 2 med ett vite om 20 000 kronor samt punkt 3 med ett vite om 10 000 kronor.

Dok.Id 385383

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Miljönämnden i Helsingborgs kommun förelade i beslut den 16 april 2015 Domstens båtklubb att senast den 31 december 2015 vidta ett antal åtgärder på fastigheten X. Domstens båtklubb överklagade beslutet till länsstyrelsen som den 21 juni 2016 upphävde beslutet och återförvisade ärendet till kommunen för vidare handläggning.

Miljönämnden i Helsingborgs kommun har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Miljönämnden i Helsingborgs kommun har yrkat att länsstyrelsens beslut ska upphävas och att nämndens beslut ska fastställas. Till stöd för sin talan har nämnden anfört i huvudsak följande. Utredningen är tillräcklig och föreläggandet är klart och tydligt formulerat. Nämnden medger att begreppet båtunderhåll förtydligas till båtbottnunderhåll. Nu överklagat beslut och tidigare beslut från länsstyrelsen är motstridiga.

Punkt 1-2 i föreläggandet. Nämnden anser att det tydligt framgår av beslutet vad som krävs för att uppfylla punkt 1 i föreläggandet. Att riktvärdena nationellt ska ses som riktlinjer är inget som hindrar att nämnden använder dem som gränsvärden i ett föreläggande. Även punkt 2 är tydlig. Det ligger inom bårklubbens rådighet att i detalj besluta vilka åtgärder som krävs. Det kan vidare bl.a. med hänvisning till den handläggningshistorik som finns inte råda några tvivel om vad Domstens båtklubb behöver göra för att uppfylla föreläggandet. Föreläggandet är ett krav på konkret handlande i form av att se till att båtbottnhantering inte ger upphov till utsläpp av föroreningar, innebörden preciseras av aktuella värden. Vidare är formuleringen av punkt 1 helt i enlighet med vad länsstyrelsen uppgav i sitt första beslut att det bör vara upp till båtklubben att välja den lösning som medför att riktvärden innehålls och att krav bör ställas så att underhålla och rengöring inte medför överskridande av Havs- och vattenmyndighetens riktvärden.

Punkt 3 i föreläggandet. Nämnden anser inte att punkt 3 om krav på fastställande, dokumentation och redovisning av rutiner är för långtgående. Åtgärderna enligt

denna punkt motsvarar båtklubbens egenkontroll och borde därmed redan vara dokumenterad. Begreppet båtunderhåll kan förtydligas till båtbottnunderhåll. *Slutsats.* Föreläggandet håller den grad av precision som är lämpligt med hänsyn till att det är verksamhetsutövarens ansvar att identifiera de mest relevanta åtgärderna.

Domstens båtklubb har motsatt sig överklagandet och yrkar att länsstyrelsens beslut ska stå fast. Båtklubben har anfört i huvudsak följande. Båtklubben delar länsstyrelsens uppfattning om bristande tydlighet och precision för samtliga punkter i föreläggande samt att punkt 3 i dess andra led är mer ingripande än vad som är nödvändigt. Ingen av bristerna kan repareras genom ändringar av mark- och miljödomstolen. Det är orimligt att i miljönämnden ställa krav på högsta tillåtna halter i spillvatten i form av gränsvärde och förena dessa med vite om 100 000 kr. Halterna är identiska med riktvärden som Havs- och vattenmyndigheten tagit fram som vägledning. Rapporten är framtagen utifrån trettioåtta spolplattor enligt vilken endast en bedömdes klara riktvärdena. Att vid sådana förhållanden ange halterna som gränsvärde och dessutom förena kraven med ett vite om 100 000 kr är orimligt särskilt som ett enstaka överskridande av någon av de angivna halterna kan aktualisera ett vitesutdömande.

DOMSKÄL

Miljönämndens föreläggande från den 16 april 2015 hade följande lydelse.

Miljönämnden förelägger Domstens båtklubb (843002-0928) att senast den 31 december 2015 ha vidtagit följande åtgärder inom hamnområdet på fastigheten X i Helsingborgs kommun:

1. Säkerställa att båtbottnhanteringen inte ger utsläpp som överskrider följande värden:

Ämne	Högsta tillåtna halt
TBT	200 ng/l
Koppar	0,8 mg/l
Koppar filtrerat	0,4 mg/l
Irgarol	0,8 µg/l
Zink	2,0 mg/l
Zink filtrerat	1,0 mg/l

2. Säkerställa att inga båtar målade med biocidfärg tvättas direkt på uppställningsplatsen eller i borsttvätt.

3. Redovisa hur punkt 1 och 2 säkerställs samt fastställ, dokumentera och redovisa rutiner för båtunderhåll inom hamnområdet.

Miljönämnden förenar punkt 1 ovan med ett vite om 100 000 kronor, punkt 2 med ett vite om 20 000 kronor samt punkt 3 med ett vite om 10 000 kronor.

Miljönämnden förordnar att detta beslut ska gälla omedelbart även om det överklagas.

Mark- och miljödomstolen behandlar överklagandet av föreläggandets olika delar var för sig.

Punkt 1 i föreläggandet

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att föreläggandet i denna del är tydligt nog, på den grunden har därmed länsstyrelsen inte haft fog för sitt upphävande. Det bör vidare nämnas att den ledning länsstyrelsen gett till miljönämnden i sitt första beslut jämfört med länsstyrelsens andra beslut d.v.s. det nu överklagade beslutet delvis framstår som motstridig.

Domstolen gör däremot bedömningen att det kan ifrågasättas om det är tillräckligt klarlagt att nivåerna är rätt valda för ett tvingande föreläggande vid vite. Havs- och vattenmyndighetens riktlinjer kan inte jämföras med en generell föreskrift vilken en verksamhetsutövare under alla omständigheter har att innehålla. Det måste således ske en prövning i det enskilda fallet vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att vidta för att uppnå de i och för sig miljömässigt motiverade riktlinjerna samt vilka kostnader detta medför. Först då är det möjligt att göra en avvägning enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken. Det är alltså inte utrett i målet att de förelagda halterna i utsläppt vatten kan innehållas, hur detta ska ske rent tekniskt på platsen och till vilken kostnad. För att ett föreläggande ska beslutas, och då i synnerhet ett som är förenat med vite, måste adressaten ha en faktisk möjlighet att kunna följa föreläggandet. Den frågan är som nämnts inte utredd och detta är ensamt nog för att länsstyrelsens upphävandebeslut och återförvisning ska stå fast i fråga om punkt 1.

Miljönämndens överklagande ska således avslås i fråga om punkt 1.

Punkt 2 i föreläggandet

Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att föreläggandet är tillräckligt tydligt och att det inte finns skäl att upphäva det på grund av otydlighet. Vad båtklubben anfört medför ingen annan bedömning. Överklagandet ska i den delen bifallas, länsstyrelsens beslut ska upphävas och miljönämndens beslut fastställas.

Punkt 3 i föreläggandet, första ledet

Punkten 3 i föreläggandet bör i sitt första led följdändras så att den endast syftar på punkt 2.

Punkt 3 i föreläggandet, andra ledet

Att ändra föreläggandets lydelse från båtunderhåll till båtbottnunderhåll är en inskränkning av skyldigheterna i föreläggandet i förhållande till den ursprungliga lydelsen. En sådan inskränkning kan göras i överinstans och bör tillåtas. Med den ändringen saknade länsstyrelsen skäl att upphäva föreläggandet på den angivna grunden att begreppet båtunderhåll är för brett syftande. Så långt ska överklagandet bifallas.

Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön ska fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar. Verksamhetsutövaren ska genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön samt lämna förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder till tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det. Vidare ska verksamhetsutövaren utföra skyddsåtgärder, iaktta begränsningar och vidta försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för miljön. Jfr 2 kap. 2-3 §§ och 26 kap.19 § miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen bedömer att det ligger inom miljöbalkens regler en skyldighet för båtklubben att ha kunskap om sin verksamhet och att upprätta de

styrdokument som behövs för att verksamheten i fråga om båtbottnunderhåll inte ska skada miljön.

I fråga om tydligheten av föreläggandet konstaterar domstolen att med den gjorda inskränkningen till att endast avse båtbottnunderhåll ökar tydligheten och inskränker omfattningen av det material båtklubben har att ta fram. Det har inte framkommit underlag som nu motiverar ytterligare krav avseende annat båtunderhåll eller övrig verksamhet som bedrivs av båtklubben. Föreläggandet får mot den bakgrunden anses tillräckligt tydligt. Det bör tilläggas att innehållet i rutinerna inte är närmare preciserat i föreläggandet och även om relativt kortfattade och enkla rutiner kommer in kan båtklubben komma att anses ha uppfyllt föreläggandet.

Länsstyrelsens beslut ska således upphävas och miljönämndens föreläggande, med ovanstående ändringar, fastställas.

Vitet

Föreläggandets del om vite ska följdändras så att den endast avser punkt 2 och 3 på så sätt som framgår av domslutet.

Tid när föreläggandet ska vara uppfyllt och förordnandet att beslutet ska gälla även om det överklagas

Föreläggandet rör en verksamhet som funnits på plats en längre tid och mark- och miljödomstolen gör bedömningen att det inte är lämpligt att återställa det beslut enligt 26 kap. 26 § miljöbalken om att beslutet ska gälla omedelbart som miljönämnden hade i sitt ursprungliga överklagande. Vidare har den ursprungligen bestämda tiden för föreläggandet passerat. Föreläggandet, i den form det nu har enligt domslutet, ska istället gälla först efter det att det vunnit laga kraft och båtklubben har haft skäligt rådrum att rätta sig efter föreläggandet. Mot bakgrund av att punkt 1 i föreläggandet, vilket får anses ha inneburit den mest tidskrävande och betungande åtgärden, upphävs bör tiden bestämmas till fyra månader efter laga kraft. Tidsangivelsen framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 28 december 2016.

Peter Ardö

Carl-Philip Jönsson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Peter Ardö, ordförande, och tekniska rådet Carl-Philip Jönsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Lena Sjöberg.